

Durant una temporada, tothom es curà en salut: el sentinella avisava el suboficial de guàrdia així que ataüllava un cotxe fúnebre; el suboficial avisava l'oficial tan aviat com era avisat pel sentinella, i l'oficial, davant el possible risc d'una altra vídua geniüda, no s'ho pensava a l'hora d'arreglar la guàrdia a la vorera. Fins que l'escàndol s'oblidà, l'escamot presentava armes a tot déu: adroguers, oficinistes, paletes, cambrers, burgesos, mecànics, escombriaires, advocats, en fi, tot el que la ciutat aviava directament al cel, incloent-hi un parell de militars. De mica en mica, tornà la bonança: els honors als difunts es limitaren de nou a la salutació desganada del sentinella de la porta.

* * * * *

A les oficines de la comandància d'artilleria de la regió militar, situada enfront de la caserna, el començament del dia també va ser l'habitual; és a dir, la gent hi arribà tard per rigorós ordre jeràrquic.

Després de la dotzena de soldats i un caporal, que hi feien cap des del regiment Santa Bàrbara, el primer de presentar-s'hi fou un tinent a qui els soldats anomenaven el Mariscal. Era gairebé un miracle el partit que el sastre arribava a treure dels galons reglamentaris de l'uniforme d'aquell heroi de la guerra civil. A una certa distància, quan resultava impossible albirar estrelles a gorra i bocamànegues, passava fàcilment per general. Quedaven lluny els dies gloriosos de soldat ras darrere les cuines de campanya al front de Madrid i després al de l'Ebre, per bé que el cuiner, ascendit a tinent després d'un pelegrinatge etern pel purgatori de l'escalafó, continuava a la línia de foc: la seva responsabilitat més important consistia a fer encendre la caldera de la calefacció. Al soterrani, on es trobava l'esmentada caldera, cada matí dels mesos de fred oficial, guanyava glorioses batalles que haurien fet empal·lidir els genis més eximis de l'estratègia militar, des d'Alexandre fins a Napoleó, passant per Hanníbal. Situat davant la caldera, després d'haver-ne escrutat el grau de neteja, feia passar un soldat: el sorge hi embotia unes quantes boles de paper.

(Jesús Moncada. *La galeria de les estàtues*)

- 1.1. Defineix geniüda. **Que té molt de geni.**
- 1.2. Escribe un antònim de tot déu. **Ningú**
- 1.3. Escribe el primitiu de burgesos. **Burg**
- 1.4. Escribe dos compostos on intervingui el verb tornar. **Tornavís, tornaveu, tornaboda, tornaguia, tornapunta**
- 1.5. Escribe una expressió (no una paraula) sinònima de feien cap. **Anar a parar, anar a raure**
- 1.6. Indica la diferència de significat entre anomenaven i nomenaven.
Nomenar: **elegir, designar**
Anomenar: **dir pel nom**
- 1.7. Escribe dos derivats substantius d'heroi. **Heroisme, heroïtat, antiheroi**
- 1.8. Defineix bocamànegues (fes-ho sobre el singular). **Part de la màniga per on surt la mà**
- 1.9. Escribe l'hiperònim de caldera. **Recipient**
- 1.10. Escribe un derivat verbal i un derivat adjectiu de matí. Verbal: **matinejar**. Adjectiu: **matiner**
- 1.11. Explica, mitjançant una definició, un altre significat de paper diferent del que té en el text.
Làmina prima de qualsevol material / Document escrit o imprès / Transcripció de la part d'una obra dramàtica o d'un guió cinematogràfic que ha de representar un actor / ...
- 1.12. Indica dos hipònims de **veure** que hi ha en el text. **ataüllar / albirar / escutar**

Viatjàvem per carreteres gairebé sempre solitàries i un dia havíem de passar per una carretera sense asfaltar que corria enmig de milers d'acàcies, seques, grises i plenes d'espines -"Estigueu atents, potser veieu algun guepard" va dir algú-, o seguien una carretera que vorejava un parc natural i unes girafes corrien a càmera lenta, al costat de la carretera, rere una tanca, espantades pel soroll del camió -els seus colls com de goma boinggg boinggg- o un ocell d'un blau elèctric inversemblant volava una bona estona al costat de la cabina: "mira, mira, mira!".

Jo de vegades em perdia i sense saber com m'ho havia fet em trobava travessant campes de blat amb els meus vint metres de camí, i allí dalt, en un revolt de la carretera que feia mitja hora que buscava, veia els camions del circ aturats i els conductors i els seus acompanyants drets al costat, fent-me senyals amb les mans. I, per casualitat, el camí per on anava pujava fins a la carretera, jo posava la segona, m'enfilava pel camí traient un núvol de pols darrera meu, arribava a la carretera, tocava la botzina -poop, poop- i continuava endavant, com si hagués agafat una drecera, com si conduir un camió del circ entre camps de blat fos la cosa més normal del món.

Un dia m'aturava la policia i em demanava el carnet -ara sí, ara ja el tenia- i deien que els semblava que el meu camió era massa llarg i el mesuraven i els sortien vint-i-un metres i mig i el màxim legal eren vint i allò no podia ser, no sé si ho veu. Jo els deia que era un treballador i que què volien que fes, que expliquessin allò a *mister Wittie*, el propietari i que, mirin, per què no tallen el metre i mig que sobra, per aquí, els deia, i els assenyalava un punt del remolc i es miraven entre ells i deien, va, continuï endavant, però això no pot ser, eh? I jo, moltes gràcies. (Piti Español, *La pista africana*)

2.1. Escriu l'hiperònim immediat de carretera. **via**

2.2. Escriu un derivat verbal i un d'adjectival de grises.

Verbal: **grisejar** Adjectival: **grisenc, grisós**

2.3. Escriu un sinònim i un antònim d'atents.

Sinònim: **expectant, vigilant, observador** Antònim: **distret**

2.4. Defineix vorejar. **Anar per les vores (d'un riu, d'un bosc,...)**

2.5. Explica, mitjançant una definició, un significat de coll diferent al que té en el text.

Part d'un vestit pròxima al coll o que el volta / Part d'un objecte que per la seva forma, situació o ús recorda el coll d'un animal / Gola

2.6. Expressa amb una sola paraula la idea campes de blat. **Bladar**

2.7. Escriu un compost en què intervingui el verb buscar. **Buscagatoses, busca-raons**

2.8. Escriu un pseudoderivat de segona. **Secundari**

2.9. Defineix drecera. **Camí o senda que porta dret a un lloc, especialment per abreujar camí.**

2.10. Escriu dos compostos en què intervingui l'adjectiu llarg. **Camallarg, llenguallarg, llargmetratge, alallarg, carallarg, cuallarg, pèl·llarg**

2.11. Explica la diferència entre assenyalar i senyalar.

Assenyalar: **Mostrar o designar amb el dit o fent qualsevol altre senyal / Ésser senyal o indici (d'alguna cosa)**

Senyalar: **Fer o posar un senyal (en alguna cosa) / Fer una ferida que deixi un senyal (a algú)**

2.12. Digues dos mots habilitats (de categoria diferent) que apareguin al text. **Blau, treballador**

3. Completa les frases següents amb el mot que hi calgui dels dos que et donem entre parèntesis:

- a) Només feia que posar **entrebancs** (pegues / entrebancs) al projecte de modernització de la plaça.
- b) Com que no duia un calçat adequat li han sortit **butllofes** (ampolles / butllofes) a tots dos peus.
- c) L'estàndard ha estat establert per permetre la comunicació entre el major **nombre** (nombre / número) de parlants possible.
- d) Cinc forns de Caldes **abaixen** (baixen/abaixen) el pa perquè la panificadora no **l'apuja** (el puja/l'apuja)
- e) Les botigues d'alimentació volen vendre **medecines** (medecines / medicines) sense recepta un 25% més barates.

4. Indica quina relació semàntica es produeix en cada oració entre els dos mots en negreta:

- a) En aquest punt no **costa** gaire arribar a la **costa** espanyola amb una pastera. **Homonímia**
- b) El **vocal** del col·legi d'odontòlegs va fer una xerrada sobre higiene **bucal**. **Homofonia**
- c) L'únic **soroll** que suporta aquell usurer és el **dring** de les monedes. **Hiperonímia / hiponímia**
- d) Ja sabem que ets **esquerp** de mena, però, podries ser més **amable** amb els clients? **Antonímia**
- e) Tots **sou** considerats segons el **sou** que cobreu. **Homografia**
- f) Per què no compres **bajoques**, és a dir, **mongetes tendres**? **Sinonímia**
- g) Va anar a Prades a comprar **castanyes**. De tornada es va enfadar amb un altre conductor que li va clavar dues **castanyes**. **Polisèmia**

5. Comenta què signifiquen les frases fetes que hi ha en els següents textos:

- a) L'FMI avisa que l'atur **és el taló d'Aquil·les** per a la moneda única. **És el punt dèbil**
- b) El Parlament retirarà el sou al diputat que **faci campana**. **No hi assisteixi, falti, no hi vagi**
- c) Villacampa diu que ja és hora que el Joventut **faci creu i ratlla**. **Acabi, doni per acabat per sempre**.

6. Substitueix en les frases següents les definicions en negreta per la paraula que hi correspongui (en algun cas potser caldrà afegir també una preposició):

- a) ... hi ha hagut reaccions per part dels fills dels testimonis que demanaven **aclariments** i d'**historiadors** que hi aportaven el seu punt de vista. S'ha **reactivat** una polèmica des de punts de vista **diferents**, buscant a vegades unes connexions **ideològiques** o **filosòfiques** que, al meu entendre, no tenen res a veure amb la **intencionalitat** del programa.